

**Висновок.** Олімпійські ігри сприяють дипломатії та мирному вирішенню конфліктів, але можуть також використовуватися для політичних інтриг та маніпуляцій, що, нажаль, і спостерігаємо в наш час. З іншого боку, політика може впливати на рішення звільнити або скасувати участь країни в Олімпіаді з різних причин, таких як війна, санкції, тощо. Відтак, зважаючи на те, що росія веде повномасштабну війну з Україною, а республіка білорусь виступає «партнером» росії у цьому кривавому жакітті, не може бути і мови про участь цих двох країн-терористів у будь-яких спортивних змаганнях.

**Криворучко І.В., <https://orcid.org/0000-0003-4392-0483>**

**Шукатка О.В., <https://orcid.org/0000-0002-2297-4709>**

### **ТАРАС ФРАНКО ПРО ЗНАЧЕННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ЖИТТІ УКРАЇНЦІВ**

Львівський національний університет  
імені Івана Франка

**Annotation.** *The article analyzes the pedagogical views of Taras Franko, the son of "Kamenyar", on physical education and its importance in the life of Ukrainians. The work informs about the life of Taras Franko, his scientific and educational activities. It is summed up that Taras Franko's views on the movement from the point of view of national, spiritual and physical education are relevant today, and the author of the monograph "History and Theory of the Movement" is included in the Kolomyia and Lviv cohort of Ukrainian teachers in the field of preserving of health.*

**Keywords:** *Taras Franko, monograph, physical education, ruhanka, Kolomyia.*

**Актуальність теми дослідження.** Тарас Франко, син Каменяра, є одним із найвідоміших представників педагогіки фізичного виховання в Україні. Видавав педагогічні та науково-популярні статті про руханку, пропагував здоров'язбереження як серед молоді, так і війська, активно продовжив справу засновника української фізичної культури Івана Боберського. Хоча міжвоєнний період Тарас Франко провів у Львові та Ряшеві, але його можна віднести до плеяди коломийських

ідеологів здорового способу життя, оскільки в польській друкарні Адама Кисілевського в Коломиї видав монографію "Історія і теорія руханки" у 1923 році, що стала корисною для молоді та педагогів [1; 4]. Монографія "Історія і теорія руханки" є малодослідженою з точки зору аналізу педагогічних поглядів на здоровий спосіб життя, відтак, тематика про значення фізичного виховання в житті молоді згідно з працею Т. Франка є актуальною.

**Мета дослідження.** На основі праці "Історія і теорія руханки" здійснити аналіз поглядів Тараса Франка про значення фізичного виховання в житті українського народу.

**Методи дослідження.** Аналіз, порівняння та узагальнення теоретичних даних.

**Результати досліджень.** За основу дослідження була взята монографія Тараса Франка "Історія і теорія руханки", оригінал якої зберігається в Науковій бібліотеці Львівського національного університету імені Івана Франка. Біографічні відомості про сина Каменяря можна знайти в статті квартири-музею родини Івана Франка у Києві, у наукових статтях І. Рошціна, Л. Чорної та І. Процик.

Тарас Франко народився 9 березня 1889 року, у день 75-роковин з дня народження Кобзаря, у родині Івана Франка та Ольги Хоружинської [5]. У 1907 році закінчив на відмінно академічну гімназію у Львові, згодом студіює у Віденському університеті за спеціальністю "класична філологія", але через хворобу батька в 1909 році довелося кинути навчання, яке в 1913 році довершив у Львівському університеті, склавши іспити з фізичного виховання [4; 5]. У 1907 році першим з родини Франків стає членом українського товариства "Сокіл-батько", створеного Іваном Боберським [2]. Після закінчення університету працює вчителем класичних мов і літератур у Станіславській гімназії, звідки під час Першої світової війни його мобілізовують в австро-угорську армію й посиляють на італійський фронт [5]. Пізніше вступає в Українську Галицьку Армію, де воював його брат Петро. Далі у 1920 році потрапив у російський полон, а саме в концтабір Кожухів, де працював на ремонті залізничної колії. Згодом переїжджає у Харків, де працює журналістом і перекладачем у виїзних редакціях та періодичних органах [3; 5]. Із Харкова у справах Державного видавництва робить відрядження до Одеси, де і вчителював [5]. У 1922 році повертається до Львова та викладає грецьку та

латинську мови у Львівській академічній гімназії, у 1929 році переїжджає в Ряшів, де влаштовується в польській гімназії вчителем руханки [2; 5]. У 1921 році Тарас Франко вступає до спортивного товариства "Україна", яке очолював упродовж 1923 року [2]. У 1939 році польська влада перевела Тараса Франка в Станіславів, і там застав початок радянської окупації [2; 5]. У колишній Станіславівській гімназії викладає російську мову та літературу і паралельно є наставником шкільного гуртожитку. Під час німецької окупації працює викладачем німецької мови та літератури в торговельній гімназії. Під час другої радянської окупації працює у Львівському університеті викладачем класичних мов, а у 1948-1949 роках - директором Львівського літературно-меморіального музею імені Івана Франка. З 1950 року переводять Тараса Франка до Києва на посаду наукового співробітника і завідувача бібліотекою І. Франка в Інституті літератури ім. Т. Шевченка АН УРСР [5]. Помирає Тарас Франко 13 листопада 1971 року в Києві, його поховали на Байковому кладовищі [3; 5].

У монографії "Історія і теорія руханки" Тарас Франко виділяє "значіння руханки": біологічне, національне, духовне та "для тіла і здоров'я" [1]. У першу чергу, виділяє фізичне значення руханки для здоров'я людини: "Слабке тіло не дає піддержки духові і він передчасно нидіє. Руханка конче потрібна людям, що працюють умово або перетомлюють однобічно деякі мязи тіла, в фабриці, за варстатом, зігнені, в духоті. (...) Руханка напружує й розвиває рівномірно всі мязи тіла і зміцнює чинність внутрішніх органів: віддихових, травлення, серця" [1].

Далі Тарас Франко наводить актуальні і нині проблеми духовних аспектів здорового способу життя: "Не менше корисно впливає руханка й на духа. Піддержує гармонію між духом і тілом. Виробляє відвагу, силу волі, змиси рівноваги і швидкість орієнтації. Привчає до економії сил". Також зауважує педагог і на "біологічне" значення фізичного виховання: "Руханка є важливим чинником у боротьбі за існування одиниці і народу, а саме улекшує ту боротьбу, й дає руховикам перевагу над тими, що руханкою не займаються" [1]. І далі в праці Тарас Франко виділяє національне значення руханки: "Руханка виробляє карність і послух, що є чинниками загально-державного значіння і підпорами вселюдського поступу. Скріплює національну свідомість оперту на реальній, фізичній силі" [1].

**Висновок.** Проаналізувавши монографію "Історія і теорія руханки" та педагогічні погляди Тараса Франка про значення руханки в національному, духовному та фізичному вихованні українців, можна зробити висновок, що син Каменяра зробив чималий внесок у поширенні ідей здорового способу життя на Галичині у міжвоєнний період і увійшов як до львівської, так і до коломийської когорті ідейників здоров'язбереження серед українських педагогів.

### **Список літератури.**

1. Франко Т. Історія й теорія руханки. Коломия; Львів: Накладом «Сокола-Батька», 1923. 192 с.

2. Процик І. "Змагання копаного мяча виграється не ногами, але головою!": футбольна тематика та її мовне втілення у спортивних статтях Тараса Франка. Лінгвостилістичні студії. 2017. Вип. 6. С. 166–175.

3. Чорна Л. Тарас Франко та спроба здійснення українізації під час відзначення ювілеїв Тараса Шевченка в 1961-1964 рр. Персоналістичний вимір історії Черкащини: матеріали Першої регіональної історико-краєзнавчої конференції, присвяченої 80-річчю з дня народження доктора історичних наук, професора, за- служеного працівника освіти України Бушина Миколи Івановича (12 березня 2018 р., м. Черкаси) / упоряд. : В. М. Лазуренко, І. Ю. Стадник, О. О. Яшан ; відповід. ред. проф. В. М. Лазуренко. Черкаси: ЧДТУ; видавець Гордієнко Є. І., 2018. С. 396–401.

4. Рошчін І. Г. Внесок українських науковців у становлення і розвиток теорії фізичного виховання підростаючого покоління (друга половина XVII – початок XX століть). Збірник наукових праць [Херсонського державного університету]. Педагогічні науки. 2015. Вип. 68. С. 60–65.

5. Життя і праця Тараса Івановича Франка. Квартира-музей родини Івана Франка: веб-ресурс. URL: <https://frankovi.com.ua/zhyttya-i-pratsya-tarasa-ivanovycha-franka/> (дата звернення – 13.12.2024 р.)